

Bruselis, 2018 07 05
COM(2018) 524 final

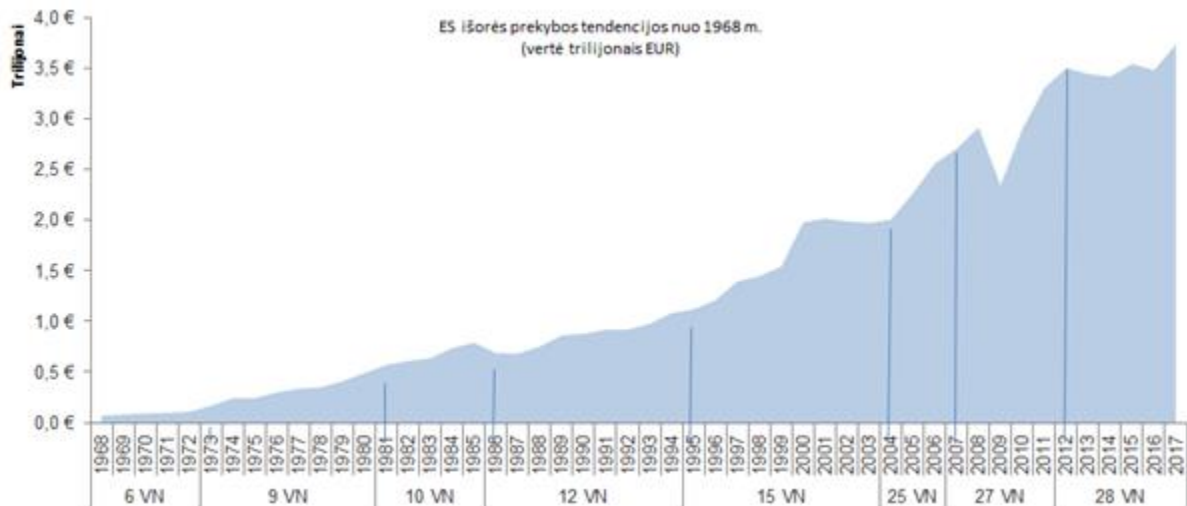
KOMISIJOS KOMUNIKATAS TARYBAI IR EUROPOS PARLAMENTUI

Pirmoji kas dvejus metus teikiama ES muitų sąjungos ir jos valdymo tobulinimo pažangos ataskaita

1. ĮVADAS

Vos kiek daugiau kaip prieš metus Komisija pradėjo diskusiją¹ dėl Europos Sąjungos (ES) raidos ateinančius kelerius metus pagal penkis galimus scenarijus, stengiantis atremti daugelį jai kylančių sunkumų nuo globalizacijos iki naujų technologijų poveikio visuomenei, saugumo problemų ir augančio populizmo. Komisija mano, kad muitų sąjunga², kuri šiemet švenčia 50 metų sukaktį, atlieka svarbų vaidmenį sprendžiant šias problemas, todėl tolesnė jos raida yra labai svarbi.

Muitų sąjunga yra vienas iš ankstyviausių ES laimėjimų ir gali būti laikoma viena iš jos pagrindinių sėkmės istorijų. Ji sudarė galimybę ES ne tik atsisakyti vidaus sienų, bet ir konkuruoti su kitais pasaulio regionais. ES bendroji rinka, kurioje bet kuri ES įsisteigusi įmonė gali parduoti savo prekes ir investuoti visoje ES be jokių vidaus sienų, būtų neįmanoma, jei muitų sąjunga nebūtų sukūrusi bemuitės aplinkos ir neatliktų savo vaidmens vykdant importo ir eksporto priežiūrą. Tarptautiniu mastu ES dabar yra didžiausias pasaulyje prekybos blokas, kuriam tenka 15 proc. pasaulio prekybos³, tad prekybos derybose su trečiosiomis šalimis jos pozicija kur kas stipresnė nei bet kurios valstybės narės atskirai.

Per pastaruosius penkiasdešimt metų muitų sąjunga gerokai pasikeitė ir dabar muitinės sėkmingai atlieka daug įvairių užduočių prie sienų. Veikdamos kartu valstybių narių muitinės dirba tam, kad palengvintų prekybą ir mažintų biurokratiją, rinktų nacionalinių biudžetų ir ES biudžeto pajamas⁴ ir apsaugotų visuomenę nuo terorizmo grėsmės, grėsmės sveikatai ir aplinkai ir kitų grėsmių. Dabar, turėdama tokius didelius įgaliojimus, muitinė faktiškai yra vadovaujančioji institucija, vykdanči prekybos kontrolę prie ES išorės sienų.

Tačiau ateityje dar reikia išspręsti daug uždavinių. Naujos tendencijos ir technologijos (skaitmeninimas, junglumo užtikrinimas, daiktų internetas, duomenų analizė, dirbtinis intelektas ir blokų grandinės technologija) yra ir galimybė, ir grėsmė. Randasi naujų verslo modelių, kaip antai elektroninė prekyba ir tiekimo grandinės optimizavimas, ir būtina sudaryti

¹ COM(2017) 2025.

² Muitų sąjungą sudaro 28 Europos Sąjungos valstybės narės, kai kurios Jungtinės Karalystės teritorijos, kurios nėra Europos Sąjungos dalis, ir Monakas.

³ Bendroji 28 ES valstybių narių prekybos srautų statistinė vertė 2016 m. buvo 3,5 trln. EUR, arba 9,5 mlrd. EUR per dieną (šaltinis: Eurostatas).

⁴ Muitai sudaro 14 proc. viso ES biudžeto – 2016 m. jų suma siekė 20 mlrd. EUR iš 25 mlrd. EUR surinktų rinkliavų.

palankesnes sąlygas juos naudoti. Kita vertus, viešiesiems finansams daromas spaudimas, pasaulio prekybos apimtis didėja⁵, vis didesni susirūpinimą nuolat kelia sukčiavimas ir kontrabanda⁶⁷, kyla ilgalaikių tarpvalstybinio nusikalstamumo grėsmių ir grėsmių saugumui. Kitose politikos srityse priimamos strategijos daro poveikį muitinės užduotims ir jas išplečia. Reikia išteklių ir finansavimo, visų pirma, kurti ir prižiūrėti elektroninėms sistemoms, kurios muitų sąjungos veikimui dabar yra būtinos. Kita vertus, pirmenybę reikia teikti darbui, susijusiam su daugeliu muitinei svarbių Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES padarinių. Dėl visų šių dalykų ES muitinėms daromas vis didesnis spaudimas.

Pastaraisiais metais pasigirsta raginimų laikytis labiau suderinto požiūrio į muitų sąjungą ir veiksmingiau ir nuosekliau ją valdyti, kad šios problemos būtų išspręstos. Europos Parlamentas⁸ atkreipė dėmesį į pavojų, kad dėl skirtingų muitinių elektroninių sistemų valstybėse narėse gali atsirasti susiskaidymas, papildoma administracinė našta ir vėlavimas, dėl kurių būtų stabdomas prekių srautas per sienas. Europos Audito Rūmai⁹ yra konstatavę, kad neveiksmingas importo procedūrų įgyvendinimas ir teisinės sistemos trūkumai kenkia ES finansiniams interesams. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas¹⁰, *inter alia*, pareiškė, kad norint veiksmingai taikyti muitų teisės aktus reikia dėti pastangas siekiant kuo labiau sumažinti galimybę valstybių narių administracinėms institucijoms skirtingai juos aiškinti.

2016 m. Komunikate dėl ES muitų sąjungos ir jos valdymo tobulinimo (toliau – Valdymo komunikatas)¹¹ Komisija pasiūlė tų problemų sprendimus, įskaitant šiuos: nuoseklesnis ir vienodesnis bendrų muitinės veiklos taisyklių taikymas pasitelkiant partnerystę grindžiamas sustiprintas politikos ir veiklos struktūras; geresnis muitinių bendradarbiavimas su kitomis sienų valdymo ir saugumo institucijomis ir išsamesnė ilgalaikė muitinių elektroninių sistemų kūrimo ir priežiūros strategija. 2017 m. kovo mėn. Europos Sąjungos Taryba palankiai įvertino¹² Valdymo komunikatą ir paragino Komisiją pateikti naujausią informaciją kas dvejus metus rengiamoje ataskaitoje, visų pirma, kai kuriose srityse, kurioms, kaip nurodė Taryba, reikia skirti ypatingą dėmesį.

Atsižvelgiant į tai, šiame komunikate apžvelgiamas muitų sąjungos veikimas iki šiol ir nustatomi būsimi prioritetiniai klausimai. Komunikatas turėtų būti naudingas siekiant suaktyvinti dialogą su visais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant piliečius, įmones, valstybes nares, Europos Parlamentą ir kitas Europos institucijas, kurių indėlis užtikrinant tolesnę sėkmingą muitų sąjungos veiklą yra labai svarbus.

⁵ 2016 m. antrąjį pusmetį pasaulio prekyba pradėjo stipriai ir stabiliai atsigauti ir 2017 m. metinis prekybos augimas siekė 4,5 proc., palyginti su vos 1,5 proc. 2016 m. 2018 m. pavasario prognozė. Pastaba Nr. 1. Pozicijos dokumentas (Ekonomikos ir finansų reikalų generalinis direktoratas, Europos Komisija).

⁶ Tarybos pažangos ataskaitoje dėl kovos su sukčiavimu akcizų srityje (11760/17, 2017 m. rugsėjo 8 d.) pažymima, kad „konservatyviais vertinimais, dėl tabako gaminių kontrabandos nacionaliniai biudžetai ir Europos Sąjungos biudžetas kasmet netenka daugiau nei 10 200 mln. EUR pajamų“. Be to, Europos Sąjungos sienos perėjimo punktų muitinėms labai trūksta tikrinimo įrangos ir sistemų.

⁷ Iš Europolo ir Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos atliktuose tyrimuose pateiktų skaičių matyti, kad suklastoti ir piratiniai gaminiai sudaro iki 5 proc. visų į Europos Sąjungą importuojamų produktų ir jų vertė yra iki 85 000 mln. EUR. Labiausiai nuo intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų nukentčia Europos Sąjungoje registruoti prekių ženklai (2017 m. *Padėties klastojimo ir piratavimo srityje Europos Sąjungoje ataskaita, Europolas ir Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, 2017 m. birželio mėn.*).

⁸ Rezoliucija dėl su ES muitinės kodeksu įgyvendinimu susijusių problemų sprendimo (2016/3024).

⁹ Europos Audito Rūmų specialioji ataskaita Nr. 19/2017.

¹⁰ INT/814.

¹¹ COM(2016) 813 *final*.

¹² Tarybos išvados dėl ES muitų sąjungos ir jos valdymo tobulinimo (dok. 7585/1/17 REV 1).

2. BENDROJI INFORMACIJA

Muitinės vaidmuo

Per penkiasdešimt muitų sąjungos gyvavimo metų pasaulis labai pasikeitė, keitėsi ir valstybių narių muitinių vaidmuo. Per tą laiką muitinės ne tik toliau saugojo ES ir jos valstybių narių finansinius interesus, bet ir gana sėkmingai prisiėmė atsakomybę už kelių kitų bendros ES politikos sričių su sienomis susijusių aspektų įgyvendinimą. Visoms į ES įvežamoms arba iš jos išvežamoms prekėms taikoma muitinės priežiūra ir gali būti atliekamas jų muitinis tikrinimas.

Visų pirma, muitinės užima priešakinę poziciją kovoje su terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu. Po 2001 m. išpuolio Pasaulio prekybos centre Niujorke ES ėmėsi atsakomųjų priemonių ir į muitų teisės aktus įtraukė su saugumu susijusį pakeitimą¹³. Taip buvo numatyta visoje ES taikyti bendrus rizikos kriterijus atliekant išankstinę krovinių rizikos analizę ir bendrą rizikos valdymo sistemą¹⁴ siekiant padėti muitinėms dalytis operatyvine informacija apie riziką ir rezultatais ir taip remti greitąjį reagavimą į bet kokią krizę tiekimo grandinėje. Be to, muitinės kontroliuoja didelių grynųjų pinigų sumų, kurias vežasi pavieniai keleiviai, judėjimą į ES ir iš jos vykdydamos ES veiksmus, kuriais kovojama su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu, ir glaudžiai bendradarbiauja su kitomis sienų valdymo ir saugumo institucijomis kovojant su šiomis grėsmėmis.

Muitinių veikla skaičiais¹⁵

Mokesčių surinkimas

- 2016 m. nacionalinės muitinės nustatė 537 mln.¹⁶ EUR nesumokėtų muitų, kuriuos reikia grąžinti į ES biudžetą.

Kova su terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu

- 2016 m. ES muitinės Europos Sąjungoje konfiskavo beveik 6 300 šaunamųjų ginklų, daugiau nei 1 milijoną šaudmenų ir daugiau nei 1 500 sprogmenų.
- Tais pačiais metais muitinės konfiskavo beveik 300 tonų narkotikų (taip pat konfiskuota daugiau kokaino ir sintetinių narkotikų); muitinės konfiskuotų narkotikų, vežamų kurjerių ir pašto siuntose, kiekis, palyginti su 2015 m., buvo didesnis 23 proc. ir sudarė 13 tonų.
- Vidutiniškai muitinės kasmet apdoroja 100 tūkstančių grynųjų pinigų kontrolės deklaracijų, kurių bendroji deklaruojama suma siekia 60–70 mlrd. EUR, ir nustato nedeklaruotų arba neteisingai deklaruotų grynųjų pinigų sumą, kuri vidutiniškai per metus sudaro apie 300 mln. EUR¹⁷.

¹³ Bendrijos muitinės kodeksas, kurį pakeitė Sąjungos muitinės kodeksas. Pagal Sąjungos muitinės kodeksą galima vykdyti rizika grindžiamo tikrinimo veiksmus, susijusius su įvairiomis grėsmėmis (įskaitant riziką saugai, saugumui ir aplinkos apsaugai, sveikatai ir vartotojams), numatoma galimybė muitinėms dalyvauti nustatant su prekių judėjimu susijusius sunkius nusikaltimus ir terorizmo atvejus ir užkertant jiems kelią, neatsižvelgiant į tai, ar padaromas muitų teisės aktų pažeidimas.

¹⁴ Pagal bendrą rizikos valdymo sistemą muitinės įgijo naujų bendrų priemonių, įskaitant muitinės rizikos valdymo sistemą, kad galėtų dalytis operatyvine informacija apie riziką ir rezultatais, padėti nustatyti itin mobilių tarpvalstybinį nusikalstamumą ir į jį reaguoti ir remti greitąjį reagavimą į bet kokią krizę tiekimo grandinėje. Remiantis su muitinės rizikos valdymo sistema susijusia patirtimi buvo nustatytos pagrindinės tobulintinos sritys, o Europos Sąjungos strategijoje ir veiksmų plane muitinės rizikos valdymo srityje, kuriuos Taryba patvirtino 2014 m. gruodžio mėn., numatoma išsami rizikos valdymo stiprinimo septyniose srityse darbotvarkė.

¹⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/facts_figures_en.pdf

¹⁶ Europos Sąjungos finansinių interesų apsauga. Kova su sukčiavimu. 2016 m. metinė ataskaita, SWD(2017)266 final, 2017 7 21.

¹⁷ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Poveikio vertinimas. Pridedamas prie Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl į Sąjungą įvežamų arba iš jos išvežamų grynųjų pinigų kontrolės, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1889/2005, SWD(2016)470 final.

Intelektinės nuosavybės teisių apsauga. Suklastotų ir kultūros prekių sulaikymas

- 2016 m. muitinėms pavyko sulaikyti daugiau nei 41 mln. suklastotų prekių (daugiausia cigarečių, žaislų ir maisto produktų), kuriomis prekiaujant pažeistos intelektinės nuosavybės teisės, o šių prekių apskaičiuotoji vertė – beveik 672 mln. EUR.
- Tais pačiais metais muitinės atskleidė 96 atvejus, kai sukčiai bandė kontrabanda išvežti iš ES Europos kultūros lobius.

ES sienas kertančių prekybos srautų valdymas

- Visoje ES muitinės kas sekundę sutvarko daugiau nei 9 muitinės deklaracijas ir daugiau nei 100 000 EUR vertės prekes ir kasmet iš viso surenka 25 mlrd. EUR rinkliavų.
- Šiuo metu ES verslininkai 99 proc. muitinės deklaracijų teikia elektroninėmis priemonėmis ir netrukus, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu diegiamos Sąjungos muitinės kodekso elektroninės sistemos, galės jas naudoti ir kitoms savo verslo veiklos reikmėms.
- Dabar muitinio įforminimo procesas labai greitas: net pagal standartinę procedūrą (t. y. kai supaprastintos procedūros netaikomos) pateikiamos muitinės deklaracijos paprastai įforminamos per 1 valandą (2016 m. – 93 proc.).

Teisės aktų sistema

Muitų teisės aktai priimami ES lygmeniu, bet už jų įgyvendinimą yra atsakingos valstybės narės, t. y. nacionalinės muitinės administracijos. Nuo 2016 m. Sąjungos muitinės kodekse įtvirtinta atnaujinta ir išsami ES muitų teritorijos muitinės veiklos taisyklių ir procedūrų sistema, atitinkanti dabartines prekybos realijas ir pasaulio standartus, kad ES įmonėms būtų lengviau vykdyti tarptautinę veiklą. Padaryta didelė pažanga siekiant, kad visi muitinės procesai taptų visiškai elektroniniai, kaip reikalaujama pagal naująjį kodeksą¹⁸. Muitinės taip pat taiko daugiau nei 60 su muitinių veikla nesusijusių teisės aktų atlikdamos savo vaidmenį įgyvendinant su sienomis susijusius aspektus kitose bendros ES politikos srityse. Be to, pagal teisės aktus ir su teisėkūros veikla nesusijusias priemones ES muitinės gali bendradarbiauti tarpusavyje siekdamos kovoti su saugumo ir finansine rizika, taip pat su daugeliu trečiųjų šalių yra pasirašyti tarptautinio bendradarbiavimo susitarimai.

Elektroninės sistemos

Komisija ir valstybės narės dirba kartu kurdamos ir naudodamos elektronines muitinės veiklos sistemas nuo 2008 m.¹⁹ Tos sistemos aprėpia įvairius muitinės veiklos procesus, įskaitant muitinės deklaracijas, prekių judėjimą, taip pat tranzitą, į ES ir iš jos, ir informacijos srautus tarp administracinių institucijų ir su Komisija²⁰. Į jas taip pat įeina kai kurios bendros duomenų bazės, kaip antai tarifų duomenų bazė. Septyniolikos elektroninių sistemų²¹ sukūrimas siekiant valdyti Sąjungos muitinės kodekse numatytus procesus yra didelis žingsnis į priekį įgyvendinant e. muitinės strategiją, bet tam, kad muitinės administracijos galėtų atlikti savo užduotis ir lengvinti prekybos srautus, tai yra būtinas žingsnis.

Prekybos lengvinimas

¹⁸ SMK įgyvendinimo ataskaita – .

¹⁹ 2008 m. sausio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 70/2008/EB dėl nepopierinės muitinės ir verslo aplinkos (OL L 23, 2008 1 26, p. 21).

²⁰ Įskaitant, pavyzdžiui, sąsają su Kovos su sukčiavimu informacine sistema (AFIS), kurioje surinktos taikomosios programos, kuriomis naudodamasi valstybių narių muitinės gali nustatyti sukčiavimo atvejus muitų srityje ir su jais kovoti.

²¹ 2016 m. balandžio 11 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2016/578, kuriuo nustatoma darbo programa, susijusi su Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimu ir diegimu.

Muitinių misija grindžiama²² paprastu bendru principu, kad muitinės turi derinti muitinio tikrinimo veiksmus su teisėtos prekybos skatinimu, kad ES galėtų klestėti ir kad joje būtų steigiamos konkurencingos įmonės. Sąjungos muitinės kodekso tikslas – pasiekti tokią pusiausvyrą supaprastinant taisykles ir procedūras ir kartu numatant tokias priemones, kaip privalomos garantijos ir sugriežtintos saugos ir saugumo taisyklės.

Svarbi ir muitinio tikrinimo, ir prekybos lengvinimo priemonė, kuri buvo nustatyta įtraukus su saugumu susijusį pakeitimą, – įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo režimas²³. Įgaliotiesiems ekonominės veiklos vykdytojams suteikiamos tam tikros lengvatos (pvz., mažesnė kontrolė pasienyje, paprastesnis duomenų teikimas, mažesnis rizikos reitingas ir kt.), o jie mainais turi glaudžiai bendradarbiauti su muitinėmis užtikrinant tiekimo grandinės saugumą. Tuo režimu norinčios pasinaudoti įmonės griežtai sertifikuojamos, kaip numatyta ES teisės aktuose, ir turi būti pasiruošusios imtis papildomų veiksmų, kad nuolat įrodytų muitinėms, jog gali vykdyti savo įsipareigojimus ir aktyviai prisidėti prie tarptautinių tiekimo grandinių saugos ir saugumo. Patvirtinus Sąjungos muitinės kodeksą šio režimo pranašumai padidėjo, bet galimi įgaliotieji ekonominės veiklos vykdytojai turi įvykdyti papildomas griežtas sąlygas. 2016 m. pabaigoje tokių veiklos vykdytojų skaičius sudarė beveik 16 000, o jų dalyvavimas tiekimo grandinėje tais pačiais metais pasiekė 77 proc. lygį.

Nuolat imamasi priemonių siekiant paskatinti bendrą režimo valdymą ir užtikrinti vienodą požiūrį visoje muitų sąjungoje. Tačiau tas režimas gali būti patikimas ir veiksmingas tik jeigu valstybės narės imasi veiksmų siekdamos užtikrinti jo griežtą kontrolę, visų pirma, imdamosi skubių veiksmų, kai kyla sunkumų arba nustatoma reikalavimų nesilaikymo atvejų. Tokiomis aplinkybėmis valstybės narės nuolat keičiasi informacija apie konkrečių rūšių riziką, susijusią su visais įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų proceso etapais.

3. MUITŲ SĄJUNGOS VEIKLOS PRIORITETINĖSE SRITYSE APŽVALGA

Nepaisant daugelio laimėjimų per pastaruosius penkiasdešimt metų, Komisija pritaria Europos Parlamentui, Audito Rūmams ir Tarybai, kad reikia imtis papildomų veiksmų siekiant užtikrinti, kad muitų sąjunga ir toliau galėtų atremti būsimus sunkumus. Šiame skyriuje pranešama apie pastarųjų metų pokyčius gerinant muitų sąjungos veikimą, kuriuos Valdymo komunikate pasiūlė Komisija ir kuriems savo 2017 m. kovo mėn. išvadose pritarė Taryba. Šiame skyriuje dėmesys sutelkiamas į prioritetines sritis, kurias Taryba nustatė tose išvadose. Jame taip pat kalbama apie vykdomą darbą siekiant daryti pažangą kiekvienoje iš nagrinėjamų sričių.

i. Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimas

Tam, kad muitų sąjunga sėkmingai veiktų, labai svarbu, kad būtų visiškai įgyvendinta šiuolaikiška ir veiksminga teisinė sistema. Neseniai Komisija pateikė ataskaitą²⁴ dėl nuo 2016 m. gegužės 1 d. taikomo Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimo padėties. Teisės aktų nuostatos taikomos sklandžiai; siekiant spręsti aiškinimo arba taikymo problemas reguliariai vyksta diskusijos su verslininkais ir valstybėmis narėmis. Be to, 2016 m. Komisija pasitelkė

²² SMK 3 straipsnis.

²³ Įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo (AEO) koncepcija, kuri 2005 m. buvo numatyta Pasaulio muitinių organizacijos (PMO) SAFE standartų sistemoje ir tarptautiniu lygmeniu pripažinta kaip veiksminga tiekimo grandinės saugumo priemonė, kuria taip pat siekiama lengvinti tarptautinę prekybą, vis dažniau naudojama kaip lyginamasis standartas kuriant patikimų verslininkų programas kitose srityse, visų pirma, civilinės aviacijos saugumo, jūrų saugumo, dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrolės ir apmokestinimo srityse.

²⁴ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimo ir naudojimosi įgaliojimais priimti deleguotuosius aktus pagal jo 284 straipsnį, .

penkiolika su kodeksu susijusių e. mokymosi modulių, kad padėtų pradėti taikyti ir vienodai įgyvendinti tą teisės aktą. Rekomendaciniai dokumentai, kuriuose paaiškinami praktiniai taisyklių taikymo aspektai, taip pat atlieka svarbų vaidmenį siekiant teisingai įgyvendinti kodeksą. Valstybės narės ir verslo atstovai bendradarbiavo su Komisija, kad parengtų visas būtinas tokio pobūdžio gaires, ir toliau bendradarbiauja prireikus atnaujinti tuos dokumentus.

Daug darbų, susijusių su Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų (kurių iš viso yra septyniolika) atnaujinimu arba sukūrimu, bus užbaigta iki 2020 m. Tačiau kai kurios sistemos bus diegiamos laipsniškai iki 2025 m.²⁵ ir priklausys nuo finansavimo pagal naujos kartos ES muitinių finansavimo programas. Siekiant sudaryti galimybę muitinės administracijoms valdyti finansinę ir saugumo riziką kartu palengvinant prekybą būtina įdiegti visas tas elektronines sistemas.

Svarbi valstybių narių muitinės administracijoms tenkanti užduotis yra iš naujo įvertinti daugelį leidimų, išduotų pagal ankstesnę muitų teisės aktų sistemą, Bendrijos muitinės kodeksą, ir tai turi būti padaryta iki 2019 m. gegužės mėn. Leidimai ekonominės veiklos vykdytojams išduodami įvairiais tikslais, dažniausiai siekiant jiems leisti taikyti tam tikras supaprastintas arba ne tokias sudėtingas muitinės procedūras. Geras pavyzdys yra leidimas, kuriuo suteikiamas įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo statusas. Kadangi pagal Sąjungos muitinės kodeksą leidimų išdavimo sąlygos galėjo pasikeisti ir tam tikrais atvejais tapo griežtesnės ir vienodesnės, siekiant užtikrinti griežtą naujųjų taisyklių taikymą jau išduotus leidimus reikia įvertinti iš naujo.

Komisija padeda valstybėms narėms ir verslo atstovams sukurdama forumus diskusijoms apie problemas, kylančias iš naujo vertinant leidimus iki 2019 m. gegužės mėn. Sąjungos muitinės kodekso įgyvendinimo procesas, naujųjų nuostatų įtraukimas ir naujų IT sistemų diegimas ateinančius kelerius metus turi likti prioritetas.

ii. Muitinės IT sistemų išsamios vidutinės trukmės ir ilgalaikės strategijos rengimas

Kaip Komisija pažymėjo Valdymo komunikate, vis sudėtingesnių visos ES muitinės elektroninių sistemų priežiūros išlaidos kitais metais bus gana didelės ir reikia sprendimų, kaip tai suvaldyti. Be to, esama ilgesnio laikotarpio problemų, kaip išvengti pastangų ir išteklių dubliavimosi atnaujinant senas elektronines sistemas kiekvienoje valstybėje narėje. Kita vertus, elektroninės sistemos yra būtinos veiksmingam ir modernizuotam muitų sąjungos veikimui.

Per tą laiką valstybės narės ir Komisija dalyvavo įvairiose diskusijose bandydamos susitarti dėl veiksmingesnės, ekonomiškai efektyvesnės ir racionalesnės elektroninių sistemų valdymo koncepcijos. Tam tikra pažanga padaryta nustatant galimus sprendimus atsižvelgiant į skaitmeninę darbotvarkę, sąveikių tarpsektorinių požiūrių potencialą ir technologijų inovacijų poveikį ateinančius kelerius metus.

Neseniai Komisija patvirtino pažangos ataskaitą²⁶ dėl muitinių IT strategijos, kad ateinančius kelerius metus per būtinas diskusijas padėtų sutelkti dėmesį į pagrindinius dalykus. Prioritetas yra sukurti suinteresuotųjų valstybių narių ir Komisijos grupę, atliekančią katalizatoriaus funkciją, kad būtų iširtos konkrečios pažangos ataskaitoje nustatytos

²⁵ COM(2018) 85 final, 2018 m. kovo 2 d.

²⁶ COM(2018) 178 final.

problemos. Kaip nurodyta pažangos ataskaitoje, tikslas turėtų būti nustatyti realistišką ilgesnės trukmės laikotarpio scenarijų ir jo įgyvendinimo būdus, be kita ko, įtraukiant tolesnius bandomuosius projektus ir kruopščiai išnagrinėjant sinergiją su kitais sektoriais, taip pat atlikti tinkamą teisinę ir sąnaudų bei naudos analizę. Komisija yra pasiruošusi aktyviai dalyvauti šiame darbe.

iii. Muitų sąjungos valdymo tobulinimas

Taryba ir Komisija sutaria, kad reikia parengti bendrą ilgalaikę muitų sąjungos politiką ir pasidalijamojo operatyvinio valdymo viziją. Tai leis priimti būtinus sprendimus remiantis įtraukties ir partnerystės principu įvairiose politikos srityse su įvairiais suinteresuotaisiais subjektais, atsižvelgiant į visų poreikius.

Viena iš grupių, kuri turėtų dalyvauti užtikrinant tokį pasidalijamąjį muitų sąjungos valdymą, yra Komisijos muitinių generalinių direktorių patariamoji grupė (Muitinės politikos grupė). Muitinės politikos grupės dalyvavimas peržiūrint Sąjungos muitinės kodekse numatytas elektroninių sistemų įgyvendinimo datas yra vienas iš naujesnių pavyzdžių, kaip sustiprinta Komisijos ir valstybių narių partnerystė gali padėti veiksmingai valdyti muitinės prioritetus. Komisija siūlo suteikti tai grupei aiškesnę ir konkretesnę vaidmenį muitų sąjungos darbe.

Komisija pradėjo procesą, kad Muitinės politikos grupę paverstų oficialia ekspertų grupe su aiškiomis užduotimis ir darbo tvarkos taisyklėmis²⁷.

iv. Tolesnė muitų sąjungos veiklos rezultatų raida

Nuolatinė politikos stebėseną ir galimo poveikio analizę ir vertinimą yra esminės muitų sąjungos valdymo dalys. Tam Komisija kuria muitų sąjungos veiklos rezultatų vertinimo priemonę, skirtą padėti formuoti politiką ir priimti strateginius sprendimus. Ta priemonė turėtų leisti sistemingai vertinti muitų sąjungos veiklos rezultatus atsižvelgiant į jos strateginius tikslus, kiek tai susiję su jos veiksmingumu, efektyvumu ir vienodumu, analizuojant pagrindines tendencijas ir taip nustatant tobulintinas sritis. Tai nepakeičiama priemonė siekiant skleisti informaciją apie muitų sąjungos laimėjimus ir pridėtinę vertę pagrindiniams suinteresuotiesiems subjektams ir plačiajai visuomenei.

Naudojant muitų sąjungos veiklos rezultatų vertinimo priemonę vertinamas muitų sąjungos veikimas remiantis pagrindiniais veiklos rezultatų rodikliais įvairiose srityse, kaip antai finansinių interesų apsauga, ES piliečių saugos ir saugumo užtikrinimas ir muitinių svarbos užtikrinant ES ekonomikos augimą ir konkurencingumą vertinimas. Nors muitų sąjungos veiklos rezultatų vertinimo priemonės vertė jau įrodyta, ją reikėtų tobulinti siekiant sustiprinti duomenimis grindžiamą politikos rengimą, be kita ko, rengiant pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius ir daugiau naudojant pamatinių verčių sistemą ir šiuolaikiškus analizės metodus bei priemones. Šioje srityje reikia remtis muitinių, Komisijos, kitų už sienų valdymą atsakingų institucijų ir tarptautinių organizacijų ryšiais, kad būtų galima pakartotinai naudoti duomenų šaltinius ir išvengti galimo dubliavimosi.

Tarybai pirmininkausianti Austrija įsipareigojo remti šį darbą ir stiprinti strateginį muitų sąjungos veiklos rezultatų vertinimo aspektą 2018 m. rudenį organizuodama aukšto lygio

²⁷ Nuoroda, jeigu tai bus užbaigta prieš patvirtinant ataskaitą.

seminarą šia tema. Komisija toliau konsultuojasi su suinteresuotaisiais subjektais ir tiria poreikį nustatyti teisinį pagrindą, kuriuo siekiama paremti muitų sąjungos veiklos rezultatų vertinimo projektą, ir šio teisinio pagrindo įvykdumą, kaip jau nurodyta Valdymo komunikate.

v. Vieno langelio sistema

Komisija tęsia vieno langelio principu pagrįstos ES muitinės aplinkos kūrimo darbą, kad ekonominės veiklos vykdytojas galėtų teikti reikiamus duomenis, kurių reikia įvairiais reglamentavimo tikslais (pvz., veterinarijos, sanitarijos, aplinkos apsaugos ir kt. srityse), įvairiems duomenų gavėjams standartiniu formatu suderintose prieigos vietose. ES muitinės vieno langelio sistema galėtų būti labai naudinga ir verslininkų bendruomenei, ir reguliavimo institucijoms. Tai sudėtinga sritis, kurioje reikia siekti išvengti dubliavimosi ir nereikalingų išlaidų. Atsižvelgdamos į tai, Komisija ir valstybės narės susitarė laipsniškai įgyvendinti muitinės vieno langelio sistemą. Pirmajame etape numatoma sukurti priemones, kuriomis ES sertifikatų sistemos būtų sujungtos su nacionalinėmis sistemomis, kad valstybių narių muitinės galėtų automatiškai priimti kitų institucijų išduotus elektroninius sertifikatus, kurių duomenų bazė sukurta ES lygmeniu. Galimame kitame etape būtų galima kurti struktūrą, kuria būtų padedama kurti integruotą ir nuoseklią muitinės vieno langelio principu pagrįstą paslaugų aplinką ES.

Komisija tęsia vieno langelio principu pagrįstą ES muitinės aplinkos kūrimo darbą ir svarstys galimus tolesnius veiksmus šioje srityje.

vi. Muitinių ir mokesčių institucijų bendradarbiavimo gerinimas

Būtina tobulinti muitinių ir mokesčių institucijų bendradarbiavimą, visų pirma, atsižvelgiant į tai, kad muitinės užtikrina teisingą PVM ir akcizų taikymą importuojant prekes. Tarp bendradarbiavimo pranašumų, kuriuos ne kartą akcentavo Taryba, Europos Parlamentas, Europos Audito Rūmai ir Komisija, paminėtina geresnė kontrolės funkcijų ir prekybos lengvinimo pusiausvyra, taisyklių neatitikimų šalinimas, pagalba kovojant su sukčiavimu ir supaprastintas administravimas. Pernai šioje srityje įvyko svarbių pokyčių.

2017 m. gruodžio mėn.²⁸ valstybės narės susitarė nustatyti paprastesnes ir veiksmingesnes PVM taisykles įmonėms, kurios parduoda vartotojams prekes internetu, ir atsisakyti galiojančios PVM netaikymo mažų siuntų importui iš ES nepriklausančių šalių sąlygos, dėl kurios atsiranda nesąžininga konkurencija ir iškraipoma padėtis sukeltiant žalą ES įmonėms. Šiuo metu vyksta diskusijos su muitinėmis ir mokesčių institucijomis, nes pagal naujas taisykles muitinėms teks svarbios pareigos valdant PVM taikymą importuojamoms prekėms.

2017 m. lapkričio mėn. Komisija priėmė pasiūlymą²⁹ užtikrinti, kad PVM sistema būtų geriau apsaugota nuo sukčiavimo ir kad būtų kovojama su didelio masto sukčiavimu PVM srityje. Pasiūlymo tikslas – gerinti muitinių ir mokesčių institucijų bendradarbiavimą surenkant importo iš ES nepriklausančių šalių PVM, siekiant išvengti piktnaudžiavimo prekybos palengvinimo priemone, t. y. taikant vadinamąją 42 procedūrą. Šiuo pasiūlymu siekiama pašalinti Europos Audito Rūmų nustatytus trūkumus, kurie taip pat pastebėti Europos kovos su sukčiavimu tarnybai atliekant tyrimus dėl šios muitinės procedūros įgyvendinimo.

²⁸ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/12/05/vat-on-electronic-commerce-new-rules-adopted/>

²⁹ COM(2017) 706 final.

Šiuo metu Taryboje vyksta derybos ir susitarimas dėl šios iniciatyvos yra svarbi muitinės darbotvarkės dalis ateinančiais metais. Teisėkūros priemonės reikėtų papildyti konkrečiu valstybių narių mokesčių institucijų ir muitinių įsipareigojimu sukurti reikiamus bendradarbiavimo kanalus.

Be to, būsimoji Europos prokuratūra (EPPO)³⁰ bus įgaliota tirti ES sukčiavimo ir kitus Sąjungos finansiniams interesams poveikį darančius nusikaltimus, įskaitant sukčiavimą muitų srityje ir sunkius sukčiavimo PVM srityje atvejus, ir už juos patraukti baudžiamojon atsakomybėn. 2017 m. liepos 5 d. priimta FIA direktyva³¹ suderinamos tų pačių nusikaltimų apibrėžtys, sankcijos ir senaties terminai.

Komisija ir valstybių narių muitinės turi aktyviai dirbti, kad pasiruoštų 2021 m., kai nustos galioti atleidimo nuo PVM taisyklė³², šiuo metu taikoma iš ES nepriklausančių šalių įvežamoms mažesnės nei 22 EUR vertės prekėms, tad muitinėms gali tekti taikyti PVM didesniai importuojamų prekių skaičiui.

vii. Tolesnis prekybos sektoriaus atstovų dalyvavimas rengiant ES muitų teisės aktus

Prekybos sektoriaus atstovai ir toliau atlieka itin svarbų vaidmenį padėdami užtikrinti, kad muitinės procedūras ir taisykles būtų įmanoma įgyvendinti ir kad teisėti verslininkų reikalavimai būtų tinkamai suderinti su veiksmingomis kontrolės priemonėmis. Komisija toliau plėtoja verslo atstovų indėlio stiprinimo mechanizmą įvairiuose procedūrų etapuose peržiūrėdama pagrindinio konsultacinio organo, Prekybos ryšių grupės, įgaliojimus. Be pagrindinės platformos, Komisija taip pat skatina bendras muitinių ir verslininkų diskusijas įvairiuose teisės aktų rengimo ir įgyvendinimo etapuose.

Peržiūrėti Prekybos ryšių grupės įgaliojimai buvo suderinti ir paskelbti 2017 m.³³ Siekiant užtikrinti, kad tokia glaudesnė bendradarbiavimo tvarka būtų kuo naudingesnė, verslininkai turės imtis iniciatyvos. Komisija savo ruožtu ir toliau organizuos reguliarias konsultacijas su verslo atstovais pagal šias naujas sąlygas.

viii. Didesnis muitinių veiklos ir valdymo integravimas

Komisija mano, kad aktyvesnis nacionalinių muitinių operatyvinis bendradarbiavimas yra itin svarbus. Visų pirma, kalbant apie ES bendrą rizikos valdymo sistemą muitinio tikrinimo srityje, ypatingą dėmesį reikia skirti organizaciniams bendradarbiavimo pajėgumams, kad būtų užtikrinta kuo didesnė investicijų į naujus duomenis, sistemas ir taisykles grąža.

Nors už muitų teisės aktų įgyvendinimą atsako pavienės valstybės narės, vienodas taikymas yra visos muitų sąjungos užduotis ir rūpestis. Programoje „Muitinė 2020“ numatyta organizacinė, metodinė ir biudžeto struktūra nacionalinių muitinių bendradarbiavimo srityje, kad veiklos lygmeniu būtų galima užtikrinti didesnę integraciją. Didžiausia pridėtinė vertė yra elektroninių sistemų srityje, kurioje pagal programą galima kurti ir naudoti transeuropines

³⁰ Tarybos reglamentas Nr. 2017/1939, OL L 283, 2017 10 31, p. 1.

³¹ 2017 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1371 dėl kovos su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiu sukčiavimu baudžiamosios teisės priemonėmis (OL L 198, 2017 7 28, p. 29).

³² 2017 m. gruodžio 5 d. Direktyva 2017/2455/ES.

³³ https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/customs-trade-consultations_en

sistemas. Tačiau programos pridėtinė vertė taip pat gana didelė bendradarbiavimo veiklos srityje, kaip antai bendradarbiaujant projektų grupėse, daugelis kurių pasiekė muitų sąjungai vertingų rezultatų³⁴.

Naujovė pagal programą „Muitinė 2020“ yra ekspertų grupės, kurios turi siekti rezultatų intensyviai bendradarbiaudamos tarp nedidelio šalių skaičiaus tam tikru klausimu. Kelioms 2016 m. sukurtoms ekspertų grupėms pavyko pasiekti perspektyvių rezultatų 2017 m., pvz., nacionalinės muitinių laboratorijos sujungė turimas žinias ir bendrai naudojo įrangą mėginiams tirti ir dalytis rezultatais ir CELBET (žr. toliau pateiktą lentelę). Nepaisant tokių gerų rezultatų, nebuvo pakankamai išnaudotos visos kai kurių ekspertų grupių galimybės. 2017 m. vasarą atlikus apklausą paaiškėjo, kad priežastys gali būti didelė administracinė našta, susijusi su ekspertų grupių kūrimu ir naudojimu.

CELBET (Rytų sausumos sienos muitinių ekspertų grupė³⁵)

Šioje ekspertų grupėje 18 mėnesių dirbo 11 rytų ir pietryčių sausumos sienas turinčių valstybių narių³⁶ atstovai ir ES bendro finansavimo dalis sudarė 927 000 EUR. Daug žadantys rezultatai yra šie:

- rizikos valdymas: bendras rizikos profilių rengimas ir paskesnis vertinimas panaudojus;
- veiklos kontrolės priemonės: nekomercinių sienos perėjimo punktų žemėlapių sudarymas; bendrų sustiprintų veiksmų vykdymas atrinktuose sausumos sienos perėjimo punktuose;
- įranga ir viešieji pirkimai: visos sienos perėjimo punktuose turimos tikrinimo ir aptikimo įrangos aprašas, tipologija ir trūkumų analizė;
- mokymas: atlikta mokymo trūkumų analizė ir rengiama mokymo medžiaga sienos apsaugos pareigūnams ir muitinėms;
- vertinimas ir (arba) veiklos rezultatų vertinimas: darbas rengiant pagrindinius veiklos rezultatų rodiklius sienos perėjimo punktam;
- bendradarbiavimas su sienos apsaugos pareigūnais ir kaimyninėmis šalimis: rekomendacijos, kaip tobulinti keitimąsi informacija dirbant sausumos sienos perėjimo punktuose.

Muitų sąjungos veikimas ir tolesnis tą veikimą užtikrinančių nacionalinių muitinių integravimas lieka visiškai priklausomi nuo muitinės programos. Atsižvelgiant į pasauliui, Europos Sąjungai ir muitų sąjungai kylančius iššūkius programa turi būti tęsiama ir po 2020 m.

³⁴ – prekybos, grėsmių ir išteklių analizė kertant išorės sausumos sienas;
– ekspertų tinklų kūrimas, pvz., oro, jūrų ir sausumos transporto srityse, kad ekspertai dalytųsi gerąja patirtimi ir peržiūrėtų praktinius (techninius) aspektus, kuriais remiantis atliekama rizikos analizė;
– bendra prototipais grindžiama paslauga, kad muitinės galėtų atlikti tikslią jūrų konteinerių patikrą;
– importo kontrolės sistemos reformos programa, kurioje numatoma nauja muitinių ir kitų teisės saugos institucijų bendradarbiavimo platforma siekiant tobulinti krovinių rizikos analizę, gerinti deklaruojamų duomenų kokybę ir užtikrinti tiksliai dalijimąsi deklaruotais duomenimis ir rizikai svarbia informacija (įskaitant kontrolės rezultatus).

³⁵ 2017 m. rugsėjo 26 d. CELBET projekto ataskaitoje dėl 3.1 darbo paketo „Šiuo metu naudojamos tikrinimo ir aptikimo įrangos aprašo sudarymas“ pateikti 3.2.1 užduoties „Kiekvieno sienos perėjimo punkto trūkumų analizė“ rezultatai. Buvo padaryta tokia išvada (ataskaitos p. 15): „Pagrindinė su [174 ES išorės sausumos sienos perėjimo punktų] aprašu susijusi išvada yra tai, kad padėtis įrangos ir infrastruktūros požiūriu nėra ideali. Didžiausią nerimą keliantis analizės aspektas yra tai, kad 53 proc. sienos perėjimo punktų nėra automatinio automobilių (konteinerių) registracijos numerių identifikavimo sistemų (ANPRS), kurios būtų tvirtas rizikos valdymo pagrindas ir veiksminga rizikos valdymo priemonė. Be to, 46 proc. sienų perėjimo punktų nėra skenerių kroviniams ir transporto priemonėms, įskaitant sunkvežimius ir vagonus, tikrinti, o 51 proc. sienos perėjimo punktų nėra net asmeninių rankinių tikrinimo prietaisų.“

³⁶ Estija (koordinatore), Suomija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Slovakija, Vengrija, Rumunija, Bulgarija, Graikija ir Kroatija.

Komisija neseniai pristatė pasiūlymus i) sudaryti naują muitinės programą, kuria siekiama sukurti tvirtą pagrindą muitų sąjungai kylantiems sunkumams įveikti, visų pirma, sustiprinant esamus bendradarbiavimo mechanizmus ir pajėgumų didinimo priemones, ir ii) įsteigti muitinio tikrinimo įrangos rėmimo fondą siekiant remti ekvivalentišką muitinį tikrinimą.

4. ATEITIES PRIORITETAJAI

Muitų sąjunga negali būti statiška. Rinkos, prekyba ir technologijos yra dinamiškos, o muitų sąjunga turi tą raidą remti. Tam valstybių narių muitinės administracijos turi ne tik daryti pažangą ankstesniame skyriuje išvardytose srityse, bet ir svarstyti ateities plėtros strategijas, naujus požiūrius ir įvairius darbo metodus, taip pat atsižvelgdamos į spaudimą dėl mažesnių išteklių ir pareigų daugėjimo ateityje galimybę. Turėdama tai omenyje, Komisija siūlo tokių prioritetinių klausimų sąrašą, kurį artimiausiu metu reikėtų apsvarstyti muitų politikos forumuose:

a) „Brexit’o“ valdymas. Jungtinės Karalystės išstojimas iš Sąjungos ir muitų sąjungos ir tai, kad ji taps trečiąja šalimi, turės didelį poveikį visiems muitinės procesams. Tvarkingo išstojimo užtikrinimas ir pokyčių įgyvendinimas, kaip antai muitinės procesų keitimas, padarys poveikį Komisijos ir valstybių narių ištekliams, visų pirma, dėl didelio su pačiu išstojimu susijusio neapibrėžtumo. Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis tikrindama muitinės procesus ir procedūras, kad nustatytų teisinius, IT ir kitus klausimus, kuriuos reikės spręsti dėl išstojimo. Akivaizdu, kad dėl tokių priemonių reikės keisti muitinės IT sistemas, tad gali atsirasti papildomų išlaidų ir didesnis išteklių ir aktyvesnio valstybių narių ir Komisijos, taip pat pačių valstybių narių bendradarbiavimo poreikis. Pakeitimus turės atlikti ir ekonominės veiklos vykdytojai. Pirmiausia siekiant informuoti suinteresuotuosius subjektus buvo paskelbtas pranešimas apie Jungtinės Karalystės išstojimo pasekmes muitinės ir atitinkamiems netiesioginio apmokestinimo (PVM ir akcizais) aspektams.

b) Kontrolės priemonių stiprinimas ir kova su sukčiavimu. Kadangi į ES biudžetą nesumokėtas muitų ir PVM sumas turi atsverti valstybių narių mokami didesni įnašai ir našta galiausiai tenka ES mokesčių mokėtojams, valstybėms narėms būtina apgalvoti, kaip padidinti kontrolės priemonių veiksmingumą. Siekdama užtikrinti bendrą požiūrį į muitinių finansinės rizikos valdymą visoje ES, Komisija neseniai priėmė sprendimą dėl bendrų finansinės rizikos kriterijų ir standartų³⁷. Atsižvelgiant į tarpvalstybinės veiklos mastą, norint sėkmingai kovoti su sukčiavimu gali prireikti naujų ir skirtingų prekių kontrolės būdų, pavyzdžiui, optimizuojant IT sistemų naudojimą, kad kontrolės priemonės būtų tiksliau nukreipiamos į didelės rizikos sandorius, ir labiau pasikliaunant patikimais verslininkais ir jų duomenimis, skiriant deramą dėmesį išbandytiems ir patikimiems kontrolės metodams tais atvejais, kai jie yra tinkami.

c) Aktyvesnė ES muitų teisės aktų įgyvendinimo stebėseną. Vienodas muitų teisės aktų įgyvendinimas valstybėse narėse yra itin svarbus, nes sukčiai gali pasinaudoti trūkumais prie vienos išorės sienos ir taip sukurti problemų visai muitų sąjungai. Tikimasi, kad Komisija

³⁷ Nuoroda, jeigu tai bus užbaigta prieš patvirtinant ataskaitą.

vykdys bendrų muitinės veiklos taisyklių įgyvendinimo valstybėse narėse stebėseną ir prireikus imsis veiksmų, kad būtų užtikrintas reikalavimų laikymasis. Nors šioje srityje svarbi priemonė yra pažeidimo nagrinėjimo procedūra, ją reikėtų vertinti kaip kraštutinę priemonę. Todėl Komisija taip pat padeda valstybėms narėms bendradarbiauti ir didinti pajėgumus, įskaitant tarpusavio stebėseną, kuria siekiama skatinti geriausią patirtį ir apskritai didinti informuotumą apie muitinės veiklos taisykles. Galiojanti Komisijos muitų sąjungos stebėsenos politika šiuo metu peržiūrima siekiant užtikrinti, kad visos šalys geriau suprastų procesą ir kad būtų geriau panaudojami išteklių.

d) Muitinės administracijų veiksmingumo didinimas. Jeigu vietoje veikiančios tarnybos, įskaitant mokesčių ir muitinės administracijas, labiau bendradarbiautų, ribotus išteklius būtų galima panaudoti veiksmingiau. Iš patirties įgyvendinant dabartinius projektus pagal programą „Muitinė 2020“ matyti, kad valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimas šioje srityje turi didelę pridėtinę vertę, tad jį reikėtų skatinti, pvz., siekiant iširti naujus duomenų analizės metodus, išbandyti bendradarbiavimu grindžiamus darbo metodus ir nustatyti galimus pajėgumų poreikius siekiant padėti valstybėms narėms šalinti tarptautinę riziką vykdant muitinio įforminimo ir tikrinimo po prekių išleidimo darbus.

e) Inovacijų naudojimas. Naujosios skaitmeninės realijos su savo naujais verslo modeliais, darbo metodais, automatizavimu, susiskaidymu ir pokyčiais vertės grandinėje daro poveikį ES konkurencingumui, teisingumui, kurį bandoma juo užtikrinti, ir saugai bei saugumui. Būtina neatsilikti nuo kintančių technologijų ir jas naudoti, visų pirma, įskaitant duomenų analizę ir kuriamą blokų grandinės metodą, kaip jau kelis kartus buvo aptarta su valstybėmis narėmis. Tarpsektorinis bendradarbiavimas ir sąveikumas yra pagrindiniai reikalavimai, kuriais grindžiama visa technologinė plėtra. Taip pat gali prireikti naujų Europos ir tarptautinių standartų.

f) Muitinių elektroninių sistemų ir jų naudojimo optimizavimas. Sustiprintas valstybių narių bendradarbiavimas elektroninių sistemų srityje yra būtinas siekiant sumažinti bendras išlaidas ir išvengti išlaidų dubliavimosi kuriant, prižiūrint ir naudojant tokias sistemas. Valstybėse narėse kyla didelis poreikis svarstyti galimybę kurti labiau centralizuotas sistemas ir bendradarbiavimo sprendimus, kaip aprašyta Komisijos ataskaitoje dėl muitinės IT strategijos.³⁸ Remdamasi ta ataskaita Komisija netrukus aktyviai analizuos įvairias alternatyvas šioje srityje.

g) Darbas e. prekybos srityje. E. prekybos muitinei keliami sunkumai jau puikiai žinomi. Šiuo metu muitinėms tenka tvarkyti neįtikėtinai padidėjusią ES nepriklausančiose šalyse internetu perkamų prekių apimtį, vykdyti jų kontrolę ir rinkti taikomus muitus. Visų pirma, kasmet 10–15 proc. padidėja į ES importuojamų nedidelės vertės prekių apimtis. Taikydamos veiksmingas kontrolės priemones, kad prioritetine tvarka kovotų su sukčiavimu ir rinktų tokioms prekėms taikomus importo muitus, muitinės turi kartu remti ir lengvinti tokią prekybą, kuri yra labai naudinga įmonėms ir piliečiams. Komisija aktyviai remia verslininkus,

³⁸ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl muitinės IT strategijos, COM(2018) 178 final.

kad jie iki 2020 m. būtų pasirengę saugumo ir saugos tikslais teikti elektroninę išankstinę informaciją prieš atvežant krovinį, kaip numatyta Sąjungos muitinės kodekse.

h) Muitų sąjungos panaudojimas siekiant didinti ES saugumą. Norint imtis veiksmų ES saugumui padidinti reikia apsvarstyti, kaip galima užtikrinti veiksmingesnę bendrą policijos, sienų valdymo ir muitinės sričių politiką siekiant padėti kovoti su sunkių formų organizuotu nusikalstamumu ir terorizmu ir, visų pirma, pagerinti ES išorės sienų apsaugą. Taip pat reikėtų toliau tirti praktinio bendradarbiavimo su sienos apsaugos pareigūnais ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra sritis. Kaip vadovaujančioji institucija, atsakinga už prekių judėjimo kertant išorės sienas priežiūrą ir vykdanči ypatingą išankstinės krovinių rizikos analizės funkciją, muitinė yra pagrindinė saugumo ir teisės saugos institucijų partnerė kovojant su tarptautinėmis grėsmėmis.

i) Tolesnis darbas tarptautinių santykių srityje. 2017 m. iš trečiųjų šalių į ES importuotų prekių vertė buvo 1 879 mlrd. EUR, o iš ES į trečiąsias šalis eksportuotų prekių vertė – 1 859 mlrd. EUR³⁹. Tokios išorės prekybos apimtis vis auga. Todėl būtina, kad ES ir trečiosios šalys vis aktyviau ir nuolat bendradarbiautų siekdamas užtikrinti geresnį muitų teisės aktų laikymąsi ir kartu palengvinti ES prekybą su kitais pasaulio regionais. Kartu turi būti vykdomas darbas tarptautiniu lygmeniu kuriant patvaresnes tiekimo grandines pasitelkiant Pasaulio muitinių organizaciją, toliau stiprinant įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo statusą. Siekiant užtikrinti, kad įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo statusas būtų naudojamas plačiau, taip pat būtina kurti naujas įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo statuso tarpusavio pripažinimo programas su šalimis partnerėmis, kaip jau padaryta su Japonija, Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, Kinija, Norvegija ir Šveicarija.

5. IŠVADA

Muitų sąjunga yra kryžkelėje. Turime naują teisės aktų sistemą, naujus darbo metodus ir naujas IT priemones. Per kelerius ateinančius metus reikia išmokti visa tai naudoti drauge nuosekliai įgyvendinant šios srities teisės aktus, skatinant jų laikymąsi ir sutelkiant dėmesį į riziką keliančias sritis, kartu siekiant įgyvendinti kitų politikos sričių, visų pirma, saugumo, tikslus, kad būtų stiprinama bendra ES politika.

Muitų sąjungos kūrimas yra dinamiškas procesas ir pastaraisiais metais daugelyje sričių buvo padaryta su geresniu muitų sąjungos valdymu susijusi pažanga. Darbas šiose srityse turi būti tęsiamas. Tačiau kartu Komisija mano, kad ES muitinės turi svarstyti naujus prioritetinius klausimus, kad galėtų įveikti būsimus sunkumus. Tie prioritetai yra:

- „Brexit’o“ valdymas;
- kontrolės priemonių stiprinimas ir kova su sukčiavimu;
- aktyvesnė ES muitų teisės aktų įgyvendinimo stebėseną;
- muitinės administracijų veiksmingumo didinimas;
- inovacijų naudojimas;
- muitinių elektroninių sistemų ir jų naudojimo optimizavimas;
- e. prekybos problemų sprendimas;
- muitų sąjungos panaudojimas siekiant didinti ES saugumą;

³⁹ Muitų sąjungos veiklos rezultatai. 2016 m. metinė ataskaita.

- tolesnis darbas tarptautinių santykių srityje.

Komisija ragina Europos Parlamentą ir Tarybą pritarti šiai ataskaitai ir ketina aktyviai bendradarbiauti su šiomis institucijomis imantis tolesnių veiksmų.